

ویژگیهای مدیران دبیرستانهای متوسطه نظری سراسر کشور در سال ۱۳۶۶

معرفی مقاله

در این مقاله محققین دفتر آموزش متوسطه اصلی‌ترین نهاد اجتماعی آموزش و پرورش را مدرسه تلقی کرده و نظام مدیریت واحدهای آموزشی را با اهمیت قلمداد می‌نمایند. آنان مدیران واقعی و شایسته را کسانی می‌دانند که حتی در شرایط نامساعد و کمبود امکانات بتوانند به وظیفه خطیر خود عمل کنند. محققین آنان را به مثابه ابررحمتی می‌دانند که بر گلزار هستی باریده و به بذرها و نهال‌های آموزشی زندگی می‌بخشند. در راستای چنین نگرشی این تحقیق جهت دستیابی به نکات قوت و ضعف مدیران واحدهای آموزشی متوسطه نظری تهیه و تدوین گردیده که به ترسیم خصوصیات مدیران با عنایت به سن، سابقه خدمت، سابقه مدیریت، نوع استخدام، مدرک و رشته تحصیلی، دوره کارآموزی مدیریت و وضعیت تأهل می‌پردازد. در این رهگذر پرسشنامه‌ای تهیه و در اختیار کلیه مدیران دبیرستانهای نظری کشور در سال ۱۳۶۶ قرار داده شده و آنگاه به تحلیل نتایج جامعه آماری آنان می‌نشینند. در این فرایند محققین نتایج بدست آمده را با نتایج تحقیق مشابهی که در سال ۱۳۶۲ توسط دفتر آموزش عمومی صورت گرفته مقایسه می‌نمایند و تلویحاً توصیه‌هایی را به عمل می‌آورند.

«فصلنامه»

اعضاء گروه تحقیق:

- ۱ - اسماعیل عاملی
- ۲ - بهروز وفاخواه
- ۳ - عبدالله نجفی
- ۴ - محمدحسین قدیمی
- ۵ - عبدالرضا شمس زهرائی
- ۶ - محمد بطحائی

سرپرست گروه تحقیق:

معاون دفتر آموزش متوسطه
مدیرکل دفتر آموزش متوسطه

سلیمان پارسا
با همکاری و مشاورت برادر هادی عزیززاده

سایر همکاران:

رضا مرعشی - سعید محمدی

تایپ: خواهر نسرین بنوان

تکنیر:

طرح روی جلد: محمود رضا شمس زهرائی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

از ادوار گذشته تعلیم و تربیت در تمام جوامع بشری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده است و در عصر حاضر نیز با توجه به اینکه نقش آن از دیدگاه‌های مختلف مورد نظر می‌باشد بر اهمیتش افزوده شده است. آموزش و پرورش و اشاعه آن در بیشتر کشورهای صنعتی جهان بصورت یک عامل گسترش دهنده رفاه اجتماعی و هم‌آهنگ کننده شخصیت‌های آینده برای تغییرات سریع در کلیه امور جامعه مدنظر می‌باشد، و در کشورهای در حال رشد نیز بعنوان عامل عمده روشنگری و حرکت‌زائی جهت سرعت بخشیدن به تحرکات اجتماعی متجلی شده و با سرعت روزافزونی توسعه یافته است.

از یک سو آموزش و پرورش بعنوان یک نهاد اجتماعی جلب نظر می‌کند و از طرف دیگر با مطرح شدن نظریه سرمایه انسانی و ارزش اقتصادی آموزش و پرورش، تعلیمات رسمی هر جامعه نوعی سرمایه‌گذاری تلقی می‌شود که بازدهی آن با نحوه آموزش و استعدادهای افراد تحت تعلیم در ارتباط بوده و تعیین نوع آموزش با نیازهای جامعه ارتباط کامل دارد.

همچنین مفهوم تعلیم و تربیت در هر جامعه‌ای با نظام اجتماعی آن ارتباط مستقیم دارد و هدف تربیت نیز اختصاص به آن دارد، به همین دلیل آموزش و پرورش در جوامع مختلف می‌تواند با اتخاذ تدابیر و سیاست‌های مناسب رسالت خویش را در تحکیم و گسترش ارزشهای آن جامعه انجام دهد و حتی با ایجاد تغییرات رفتاری، نوسازی ارزشهای حاکم بر جامعه را ترویج نماید، و از همین مسیر است که آموزش و پرورش می‌تواند مبانی فکری و اعتقادی جامعه را نیز پرورش و رشد دهد. با عنایت به مطالب فوق می‌توان گفت، که آموزش و پرورش از هر دیدگاه و منظور که بکار گرفته شود می‌تواند وسیله لازمی جهت پیشرفت و تحول در شئون مختلف اجتماعی و اعتقادی باشد و سیاست زندگی عمومی را استحکام بخشد، بدین منظور است که تعلیم و تربیت در قالب مفهوم، یک نیاز و لازمه بقای هر جامعه، بویا قلمداد می‌گردد.

اصلی‌ترین نهاد اجتماعی آموزش و پرورش مدرسه است که تربیت اعضای آینده اجتماع را به عهده دارد. امروزه نقش مدرسه با هدفهای دوره‌های گذشته آن که صرفاً تعلیمات خواندن و نوشتن بود تفاوت فاحشی دارد، زیرا اجتماع امروز از مدرسه بعنوان یک موسسه تربیتی متوقع است که ضمن ایجاد تربیت اجتماعی دانش‌آموزان، بتواند در پرورش افراد سازنده جهت رفع نیازهای جامعه نیز اهتمام ورزد. با توجه به گسترش نیازهای جوامع و ضرورت کارآئی مدارس مدیریت واحدهای آموزشی از جایگاه خاصی برخوردار می‌باشد و بدون تردید مدیران مدارس باید شرایط ویژه‌ای را برای تصدی این مسئولیتها داشته باشند، زیرا در صورتیکه هدفها و برنامه‌های صحیح، تدوین و تنظیم شود و وسائل و امکانات آموزشی و تربیتی نیز تأمین گردد، در هنگام اجرا توسط افراد غیر توانا، کاری از پیش نخواهد برد. بدیهی است در هر کاری اگر مجربان آن از مهارت لازم برخوردار نباشند و احساس مسئولیت نکنند، نتیجه اقدامات آنها اگر منفی و زیان‌بار نباشد چندان مفید هم نخواهد بود.

بنابراین مدیریت و نظارت بر حسن اجرای برنامه‌های آموزشی و پرورشی و ارزیابی عوامل مربوط از اهمیت بالائی برخوردار بوده و لازم است که مدیران مدارس از اصول و فنون تعلیم و تربیت و مدیریت اطلاعات کافی داشته باشند. مدیر واقعی و شایسته کسی است که حتی در شرایط نامساعد و کمبود امکانات بتواند به وظیفه خطیر خود عمل کرده و از زیر بار مسئولیتهای خویش شانه خالی نکند، وجود مدیر لایق و توانا در واحدهای آموزشی چون ابررحمتی است که برگزار هستی می‌بارد و به بذرها و نهالها زندگی می‌بخشد.

این تحقیق برای آگاهی از نکات قوت و ضعف مدیران واحدهای آموزشی متوسطه نظری تهیه و تدوین گردیده که در مرحله اول (نشریه حاضر) خصوصیات مدیران را از نظر سن، سابقه خدمت، سابقه مدیریت، نوع استخدام، مدرک و رشته تحصیلی، دوره کارآموزی مدیریت و وضعیت تأهل مورد بررسی قرار می‌دهد.

بدیهی است بررسی میزان همبستگی بین خصوصیات فوق و موفقیت مدیران، تحقیق جداگانه‌ای را می‌طلبد.

۱ - ۵ - جامعه آماری

جامعه آماری این مرحله از تحقیق شامل کلیه مدیران دبیرستانهای نظری کشور در سال ۶۶ می‌باشد که برای جمع‌آوری اطلاعات موردنیاز پرسشنامه‌ای تهیه و در اختیار آنها قرار داده شد و به منظور اطمینان بیشتر از صحت اطلاعات از ادارات آموزش و پرورش مربوط درخواست شد که پرسشنامه‌ها را تأیید نمایند. بر اساس آمارهای موجود تعداد واحدهای آموزشی متوسطه نظری در سال تحصیلی ۶۶ - ۶۵ جمعاً ۳۰۹۱ باب بوده که از این تعداد ۱۷۲۰ باب پسرانه و ۱۳۴۲ باب دخترانه بوده است و بقیه یعنی ۲۹ باب بطور مختلط اداره می‌شده است.

از پرسشنامه‌های ارسالی به واحدهای آموزشی متوسطه نظری تا بهمن ماه ۶۶، ۱۷۰۲ پرسشنامه مربوط به مدیران مرد و ۱۲۱۵ پرسشنامه مربوط به مدیران زن به این دفتر واصل گردیده، یعنی نزدیک به ۹۵ درصد مدیران دبیرستانهای متوسطه نظری کشور تحت پوشش این تحقیق قرار گرفته‌اند.

تعدادی از مناطق پرشننامه‌های مربوط را تا موعد مقرر (حداکثر تا بهمن ماه ۶۶) ارسال کرده و یا نسبت به رفع نقص آنها اقدام نموده‌اند این مناطق عبارتند از: منطقه ۵ تهران، پشت ورامین، تبادکان، آبادان، ایذه و هویزه، رامهرمز، گتوند، امیرآباد، فراه‌بند، فیروزآباد، راور، بابل، دره گز، کردکوی، گنبدکاووس، مینودشت، جاسک، بندرعباس، فین، بندرلنگه.

۲ - ۰ - طرح مسئله:

با توجه به اینکه مدیران واحدهای آموزشی منتخب آموزش و پرورش در اجرای سیاستها و خط مشی‌های پیش‌بینی شده جهت نیل به اهداف آموزشی و تربیتی در مدارس می‌باشند، لازم است از مسائل آموزشی و آئین‌نامه‌های مورد عمل آگاهی کامل داشته باشند. این تحقیق خصوصیات مدیران واحدهای آموزشی متوسطه نظری کشور را اعم از مدرک و رشته تحصیلی، تجربه دوره‌های کارآموزی و نوع استخدام و حدود آشنائی آنان با شرح وظایف و آئین‌نامه‌ها* مورد بررسی قرار خواهد داد.

۳ - ۰ - هدف:

شناخت کاملی از خصوصیات مدیران و آگاهی از مشکلات و تنگناهای مدیریت‌های واحدهای آموزشی و ارائه پیشنهادات و راه‌حلهای اصولی جهت بهبود وضعیت مدیریت به منظور ارتقاء کیفیت آموزشی می‌باشد.

۴ - ۰ - تعریف:

مدیر:

فردی که به نمایندگی از طرف وزارت آموزش و پرورش توسط رئیس آموزش و پرورش منطقه به منظور تحقق اهداف آموزشی و پرورشی و اجرای قوانین و دستورالعملهای صادره در واحد آموزشی منصوب می‌گردد.

۵ - ۰ - توضیحات و قراردادهای:

کارآموزی مدیریت: در این تحقیق منظور از کارآموزی مدیریت، دوره‌های آموزشی می‌باشد که مدیران قبل و یا بعد از انتصاب در پست مدیریت گذرانیده‌اند.
واحد آموزشی: در این تحقیق منظور از واحد آموزشی دبیرستان متوسطه نظری می‌باشد که بصورت مستقل یا ضمیمه توسط یک نفر مسئول با عنوان مدیر مدرسه اداره می‌شود.

* در این مرحله از تحقیق آشنایی با ویژگیهای جامعه مدیران واحدهای آموزشی متوسطه نظری در زمینه‌های مختلف از قبیل سن، سابقه خدمت، سابقه مدیریت مدنظر می‌باشد.

— در محاسبه سنوات خدمت و مدیریت و ... سابقه کمتر از ۶ ماه منظور نشده و سابقه بیش از ۶ ماه یکسال در نظر گرفته شده است. لازم به توضیح است که سابقه خدمت مدیریت کمتر از ۶ ماه در گروه کمتر از یکسال منظور شده است.

— رشته‌های تحصیلی مدیران لیسانس و بالاتر:

علوم تربیتی شامل: رشته‌های مشاوره و راهنمایی، آموزش و پرورش و علوم تربیتی. فرهنگ اسلامی و منطق و فلسفه شامل: رشته‌های معقول و منقول و الهیات، معارف اسلامی و منطق و فلسفه و فرهنگ اسلامی می‌باشد.

زبان خارجه (زبانهای بیگانه در واحدهای آموزشی) شامل: زبان و ادبیات انگلیسی، فرانسه، آلمانی، ایتالیایی و ... می‌باشد.

سایر رشته‌ها، رشته‌هایی چون کشاورزی، علوم تغذیه، باغداری، خانه‌داری، ... را شامل می‌شوند.

۶ - ۰ - محدودیتها و تنگناهای این تحقیق:

— عدم ارسال پرسشنامه‌های مربوط از برخی مناطق آموزشی با وجود پیگیریهای مکرر (اسامی این مناطق قبلاً ذکر شد).

— اطلاعات مربوط به استان هرمزگان بدلیل وصول فقط ۱۰ پرسشنامه معتبر و قابل استناد نمی‌باشد (اگرچه بمنظور رعایت اصل امانت، اطلاعات ۱۰ پرسشنامه مذکور در جداول و نمودارها منظور گردیده است).

۷ - ۰ - سابقه بررسی:

در این زمینه در سال تحصیلی ۶۳ - ۶۲ نشریه‌ای تحت عنوان (تصویری از ویژگیهای مدیران واحدهای آموزشی کشور در دوره‌های آمادگی، ابتدایی، راهنمایی، متوسطه، کودکان استثنائی) توسط دفتر آموزش عمومی تدوین گردیده است که اطلاعات و آمار این تحقیق در موارد ممکن با اطلاعات آمار مربوط به مدیران آموزش متوسطه آن نشریه مورد مقایسه قرار گرفته است.

۱ - وضعیت مدیران از نظر نوع استخدام

با توجه به اینکه مدیران واحدهای آموزشی مجریان اصلی سیاستها و خط‌مشیهای نظام آموزش و پرورش در هر واحد آموزشی می‌باشند. و در قبال آموزش و پرورش آینده سازان کشور و همچنین مدارک علمی و اسناد مالی مسئول هستند لذا رسمی بودن مدیران واحدهای آموزشی یک ضرورت انکارناپذیر است، و از طرف دیگر آئین‌نامه‌ها و دستورالعملهای صادره نیز مسئله رسمی بودن مدیران را الزامی می‌دانند.

جدول شماره ۱ - ۱ تعداد و درصد مدیران را بر اساس نوع استخدام نشان می‌دهد.

مطابق این جدول از مدیران مرد واحدهای آموزشی متوسطه نظری تعداد ۱۶۶۴ نفر یعنی ۹۷/۷

درصد رسمی و ۲۴ نفر یعنی ۱/۴ درصد آزمایشی و ۸ نفر یعنی ۰/۵ درصد قراردادی هستند.

استان کهگیلویه و بویراحمد با $88/2$ کمترین درصد مدیران مرد رسمی را دارا می‌باشد. از مدیران زن واحدهای آموزشی متوسطه نظری تعداد 124 نفر یعنی $52/5$ درصد رسمی و 53 نفر یعنی $4/4$ درصد آزمایشی و 26 نفر یعنی $2/1$ درصد قراردادی هستند.

استان بوشهر با $76/5$ کمترین درصد مدیران زن رسمی را دارا می‌باشد. از مجموع مدیران (زن و مرد) واحدهای آموزشی متوسطه نظری تعداد 2788 نفر یعنی $95/6$ درصد رسمی و 77 نفر یعنی $2/6$ درصد آزمایشی و 34 نفر یعنی $1/2$ درصد قراردادی می‌باشند.

بعبارت دیگر اگر رسمی بودن مدیران را بعنوان یکی از شرایط مدیریت بپذیریم، $97/7$ درصد مدیران مرد و $92/5$ درصد مدیران زن و در مجموع $95/6$ درصد مدیران واجد شرط مدیریت از نظر استخدامی می‌باشند و تنها $4/4$ درصد آنها واجد این شرط نیستند.

با عنایت به اینکه احتساب مدیران آزمایشی در گروه رسمی‌ها دور از واقعیت نمی‌باشد، در این صورت استان تهران با $92/5$ کمترین درصد مدیران واجد شرط مدیریت را بخود اختصاص داده است.

جدول شماره ۱ - ۱: توزیع مدیران دبیرستانهای متوسطه نظری کشور بر اساس نوع استخدام سال ۶۶

اطلاعات	مرد		زن		کل
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
رسمی	1664	97/7	1124	92/5	2788
آزمایشی	24	1/4	53	4/4	77
قراردادی	8	0/5	26	2/1	34
حق التدریس	1	0/1	5	0/4	6
بی جواب	5	0/3	7	0/6	12
جمع	1702	100	1215	100	2917

۲ - وضعیت مدیران از نظر سن

مدیران دبیرستانهای متوسطه حداقل چه سنی را باید دارا باشند؟ این سنوالی است که همواره در بحث مدیریت واحدهای آموزشی و ضوابط مدیران مطرح می‌گردد. وظایف محوله به مدیران همچون نظارت مستقیم بر فعالیت دانش‌آموزان، ارشاد و هدایت آنان و شرکت در کلاسهای درس دبیران و مشاوره با آنها برای اصلاح روشهای تدریس، تشکیل جلسات با کارکنان واحدهای آموزشی و ایجاد هماهنگی فعالیتهای آموزشی و پرورشی کارکنان در جهت نیل به اهداف پیش‌بینی شده، ایجاب می‌کند که مدیران، سنی متناسب با شرایط شغلی خود دارا باشند. این سن در آخرین آئین‌نامه اجرایی متوسطه ۳۰ سال در نظر گرفته شده است.

وضعیت کلی سن مدیران دبیرستانهای متوسطه نظری کشور در سال ۶۶ را در جدول شماره ۱ - ۲ مشاهده می‌نمائید.

جدول فوق الذکر نشان می‌دهد که ۴۵/۶ درصد مدیران مرد و ۶۲/۳ درصد مدیران زن کمتر از ۳۵ سال سن داشته‌اند.

بیشترین تراکم مربوط به گروه سنی ۳۴ - ۳۰ ساله می‌باشد. بطوریکه حدود ۱/۳ مدیران دبیرستانهای متوسطه نظری کشور در این گروه قرار دارند.

جوانترین مدیران مربوط به گروه سنی ۲۴ - ۲۰ سال می‌باشند که در بین مدیران مرد ۱/۴ و در بین مدیران زن ۵ درصد را بخود اختصاص می‌دهند و تعداد آنها در مجموع ۸۴ نفر می‌باشد.

جالب توجه است که بیش از ۱۵ درصد مدیران مرد و نزدیک به ۳۰ درصد مدیران زن کمتر از ۳۰ سال سن داشته‌اند.

جدول شماره ۱ - ۲: توزیع سنی مدیران دبیرستانهای متوسطه نظری کشور سال ۶۶

گروه سنی	جنس	مرد		زن		کل
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۲۰ - ۲۴		۲۴	۱/۴	۶۰	۵/۰	۸۴
۲۵ - ۲۹		۲۴۱	۱۴/۲	۲۹۳	۲۴/۱	۵۳۴
۳۰ - ۳۴		۵۱۰	۳۰/۰	۴۰۴	۳۳/۲	۹۱۴
۳۵ - ۳۹		۴۱۰	۲۴/۱	۲۵۱	۲۰/۷	۶۶۱
۴۰ - ۴۴		۲۵۰	۱۴/۷	۱۳۴	۱۱/۰	۳۸۴
۴۵ و بیشتر		۲۵۶	۱۵/۰	۶۸	۵/۶	۳۲۴
بی جواب		۱۱	۰/۶	۵	۰/۴	۱۶
جمع		۱۷۰۲	۱۰۰	۱۲۱۵	۱۰۰	۲۹۱۷

در جدول شماره ۲ - ۲، درصد مدیران زیر ۳۰ سال به تفکیک جنس در استانهای مختلف ارائه شده است.

این جدول نشان می‌دهد که:

استان همدان با ۳/۳ و استان چهارمحال و بختیاری با ۴۱/۴ بترتیب کمترین و بیشترین درصد مدیران مرد و همچنین استان همدان با ۱۳/۶ و استان چهارمحال و بختیاری با ۵۸/۸ بترتیب کمترین و بیشترین درصد مدیران زن زیر ۳۰ سال را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول شماره ۲ - ۲: درصد مدیران زیر ۳۰ سال در استانهای مختلف سال ۶۶

درصد جنسیت	درصد	درصد			
		کمتراز ۱۰ درصد	۱۰ - ۲۰	۲۰ - ۳۰	۳۰ - ۴۰
مرد	۲۶۱	همدان ۳/۳ آذربایجان غربی ۷/۳ خوزستان ۷/۵ اصفهان ۸/۳ ایلام ۹/۱ باختران ۹/۶	گیلان ۱۰/۲ خراسان ۱۱/۸ فارس ۱۳/۲ مازندران ۱۳/۲ بوشهر ۱۳/۳ هرمزگان ۱۴/۳ سیستان و بلوچستان ۱۴/۶ مرکزی ۵/۵ کل کشور ۱۵/۶ تهران ۱۶/۵ سمنان ۱۶/۷ کردستان ۱۹/۲	یزد ۲۲/۲ کرمان ۲۲/۲ زنجان ۲۵/۸ لرستان ۲۶/۳ آذربایجان شرقی ۲۸/۹ کهکیلویه و بویر احمد ۲۹/۴	چهار محال و بختیاری ۴۱/۴
زن	۲۵۴	همدان ۱۳/۶ ایلام ۱۴/۳ خوزستان ۱۶/۷ اصفهان ۱۹/۶	خراسان ۲۰/۶ فارس ۲۰/۷ تهران ۲۵/۴ باختران ۲۶/۵ یزد ۲۶/۹ کل کشور ۲۹/۱	سمنان ۳۰/۰ گیلان ۳۱/۲ لرستان ۳۱/۴ آذربایجان غربی ۳۳/۵ کردستان ۳۵/۳ سیستان و بلوچستان ۳۵/۴ کرمان ۳۷/۳ مازندران ۳۸/۸ آذربایجان شرقی ۳۹/۷	زنجان ۴۰/۰ مرکزی ۴۰/۷ بوشهر ۴۷/۱ کهکیلویه و بویر احمد ۵۷/۱ چهار محال و بختیاری ۵۸/۸ هرمزگان* ۶۶/۷

۳ - وضعیت مدیران از نظر تأهل

نگرشی بر وضعیت تأهل مدیران واحدهای آموزشی از آن جهت می‌تواند حائز اهمیت باشد که بعد از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی، تأهل بعنوان یکی از شرایط لازم برای احراز پست مدیریت مطرح می‌گردد.

* آمار استان هرمزگان به دلیل نرسیدن اطلاعات اکثریت مدیران قابل استناد نیست.

آئین نامه اجرائی آموزش و پرورش همگانی مصوب سال ۱۳۶۲ که مربوط به دوره های ابتدائی و راهنمایی می باشد، تأهل را یکی از شرایط اصلی برای مدیران قید نموده است. لازم به ذکر است که آئین نامه اجرائی دبیرستانها مصوب سال ۱۳۳۸ تأهل را شرط ضروری ندانسته بلکه در تصدی پست های مدیریت به افراد متأهل اولویت قائل شده است. جدول شماره ۱ - ۳، تعداد و درصد مدیران مجرد و متأهل سال ۶۶ را نشان می دهد. بر اساس این جدول ۳/۹ درصد مدیران مرد دبیرستانهای متوسطه نظری، مجرد می باشند و جالب توجه است که ۲۳/۷ درصد مدیران زن یعنی نزدیک به $\frac{1}{4}$ آنها مجرد هستند.

جدول شماره ۱ - ۳: وضعیت تأهل مدیران دبیرستانهای متوسطه نظری سال ۶۶

جنس وضعیت تأهل	مرد		زن		کل	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
مجرد	۶۷	۳/۹	۲۸۸	۲۳/۷	۳۵۵	۱۲/۲
متأهل	۱۶۳۱	۹۵/۸	۹۲۳	۷۶	۲۵۵۴	۸۷/۵
بی جواب	۴	۰/۳	۴	۰/۳	۸	۰/۳
جمع	۱۷۰۲	۱۰۰	۱۲۱۵	۱۰۰	۲۹۱۷	۱۰۰

جدول شماره ۲ - ۳، درصد مدیران مجرد را در استانهای مختلف کشور به صورت مقایسه ای، نشان می دهد.

بر اساس این جدول در استانهای ایلام، بوشهر، چهارمحال و بختیاری، خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد، همدان، مازندران، و هرمزگان، مدیر مجرد مرد وجود ندارد. در حالی که درصد مدیران مجرد مرد هر یک از استانهای دیگر کمتر از ۹/۴ می باشد، استان زنجان ۳۹/۷ درصد مدیر مجرد مرد را بخود اختصاص داده است که بسیار قابل تأمل است. بدون در نظر گرفتن استان هرمزگان، اسناد یزد با ۳/۸ درصد کمترین و استانهای کردستان و بوشهر بترتیب با ۵۲/۹ و ۶۴/۷ بیشترین درصد مدیران زن مجرد را به خود اختصاص می دهند.

جدول شماره ۲ - ۳: درصد مدیران مجرد در استانهای مختلف کشور سال ۶۶

جنس	درصد	صفر درصد	تا ۵ درصد	۵ - ۱۰	۱۰ - ۲۰	۲۰ - ۳۰	۳۰ - ۴۰	۴۰ - ۵۰	۵۰ و بیشتر
مرد	۳۸	ایلام بوشهر چهارمحال و بختیاری خوزستان کهگیلویه بویراحمد گیلان مازندران هرمزگان همدان	فارس ۱/۲ آذربایجان غربی ۱/۸ خراسان، باختران ۱/۹ اصفهان ۲/۱ مرکزی ۲/۲ سیستان و بلوچستان لرستان ۲/۶ سمنان ۳/۳ کردستان ۴/۸ گل کشور ۴/۹ تهران ۴	یزد ۶/۷ کرمان ۶/۹ آذربایجان شرقی ۹/۴ گیلان ۶/۲				زنجان ۳۹/۷	
زن	۷۸	هرمزگان	یزد ۳/۸		خراسان ۱۱/۳ مازندران ۱۲/۶ اصفهان ۱۳ مرکزی ۱۴/۸ چهارمحال و بختیاری ۱۷/۶ سیستان و بلوچستان ۱۷/۶ کرمان ۱۸/۶	گل کشور ۲۳/۷ لرستان ۲۵ آذربایجان غربی ۲۵/۷ باختران ۲۶/۵ خوزستان ۲۷/۸	تهران ۳۰/۹ همدان ۳۱/۸ آذربایجان شرقی ۳۲/۹ فارس ۳۵/۶	کردستان ۵۲/۹ بوشهر ۶۶/۷ ایلام ۶۲/۹ کهگیلویه بویراحمد ۶۲/۹	

۴ - وضعیت مدیران از نظر سنوات خدمت:

برای مدیریت یک واحد آموزشی در جهت تحقق هدفهای پیش‌بینی شده بر اساس انتظارات سیستم آموزشی وظایفی مترتب است: از جمله:

- هدایت و همکاری با کارکنان آموزشی، پرورشی و اداری در حُسن اجرای برنامه‌ها و وظایف و راهنمایی آنان در جهت هماهنگ ساختن فعالیتهای روزانه و نیل به کیفیت مطلوب جریان کار آموزش و تربیتی و اداری مدرسه.

- نظارت بر اجرا و مراقبت در پیشرفت امور آموزشی، پرورشی و اداری مدرسه.

- نظارت بر ایفای مسئولیتها و وظایف کارکنان آموزش و پرورش و اداری از طریق حضور در کلاس معلمان و مربیان و مشاهده روش کار و تدریس آنان و مشاوره برای اصلاح و پیشبرد روشها

و ...

اگر قرار باشد که محیطی سالم و مطلوب و توأم با همکاری در مدرسه ایجاد گردد و نظارت صحیح بر ایفای مسئولیتها و وظایف معلمان و مربیان انجام گیرد، چه اطلاعات و چند سال سابقه کار آموزشی را می‌توان بعنوان معیار و ملاک برای مدیران در نظر داشت؟

چنانچه داشتن ۱۰ سال سابقه کار آموزشی که لااقل ۵ سال آن تدریس باشد را بعنوان یکی از شرایط احراز پست مدیریت واحدهای آموزشی متوسطه در نظر بگیریم، جدول شماره ۱ - ۴ نشان می‌دهد که:

مجموعاً ۱۲۲۶ نفر یعنی ۴۲/۱ درصد از مدیران کشور سابقه کار کمتر از ۱۰ سال دارند استان چهار محال و بختیاری با ۶۷/۵ و استان اصفهان با ۲۹/۱ بترتیب بیشترین و کمترین درصد مدیران کمتر از ۱۰ سال سابقه کار را بخود اختصاص می‌دهند.

۴۶/۸ درصد مدیران زن و ۳۸/۷ درصد مدیران مرد سابقه کار کمتر از ۱۰ سال دارند یا بعبارت دیگر مدیران مرد از سابقه بیشتری برخوردار می‌باشند.

تعداد ۷۹۷ نفر یعنی ۲۷/۳ درصد ۱۹ - ۱۲ سال و ۵۴۵ نفر یعنی ۱۸/۷ درصد، ۲۰ سال و بیشتر سابقه کار آموزشی دارند.

جدول شماره ۱ - ۴: توزیع مدیران واحدهای آموزشی متوسطه نظری از نظر سنوات خدمت به تفکیک جنس

گروه سنی		جنس		مرد		زن		کل	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کمتر از ۱۰ سال	کمتر از ۴ سال	۸۰	۴/۷	۱۰۳	۸/۵	۱۸۳	۶/۳		
	۴ - ۷	۲۶۸	۱۵/۸	۲۸۸	۲۳/۷	۵۵۶	۱۹/۱		
	۸ - ۹	۳۱۰	۱۸/۲	۱۷۷	۱۴/۶	۴۸۷	۱۶/۷		
	جمع	۶۵۸	۳۸/۷	۵۶۸	۴۶/۸	۱۲۲۶	۴۲/۱		
	بیشتر از ۱۰ سال	۱۰ - ۱۱	۱۴۵	۸/۵	۱۱۸	۹/۷	۲۶۳	۹/۰	
۱۲ - ۱۵	۳۰۸	۱۸/۱	۲۳۷	۱۹/۵	۵۴۵	۱۸/۷			
۱۶ - ۱۹	۱۵۹	۹/۳	۹۳	۷/۷	۲۵۲	۸/۶			
۲۰ سال و بیشتر	۲۸۸	۲۲/۸	۱۵۷	۱۲/۹	۵۴۵	۱۸/۷			
جمع	۱۰۰۰	۵۸/۷	۶۰۵	۴۹/۸	۱۶۰۵	۵۵			
بی جواب		۴۴	۲/۶	۴۲	۳/۴	۸۶	۲/۹		
جمع		۱۷۰۲	۱۰۰	۱۲۶۵	۱۰۰	۲۹۱۷	۱۰۰		

جدول شماره ۲ - ۴ درصد مدیران کمتر از ۱۰ سال سابقه کار استانهای کشور را به تفکیک جنس بصورت مقایسه‌ای نشان می‌دهد.
بر اساس این جدول:

استان همدان با ۲۰ و استان چهارمحال و بختیاری ۶۲/۱ بترتیب کمترین و بیشترین درصد مدیران مرد کمتر از ۱۰ سال سابقه کار را بخود اختصاص داده است.
استان ایلام با ۲۸/۶ و استان بوشهر با ۸۲/۳ بترتیب کمترین و بیشترین درصد مدیران زن کمتر از ۱۰ سال سابقه کار را بخود اختصاص داده است.

جدول شماره ۲-۴: جدول مقایسه‌ای مدیران کمتر از ۱۰ سال سابقه کار استانها به تفکیک جنس سال ۶۶

کمتر از ۲۵ درصد	۵۰ - ۷۵ درصد	۷۵ - ۱۰۰ درصد	اطلاعات	
			تعداد	جنس
همدان ۲۰	کرمان ۵۰ یزد ۵۷/۸ کهگیلویه و بویراحمد ۵۸/۸ چهار محال و بختیاری ۶۲/۱	بوشهر ۲۶/۶ آذربایجان غربی ۲۷/۳ اصفهان ۲۷/۲ فارس ۳۰/۶ خراسان ۳۲/۶ باختران ۳۴/۶ خوزستان ۳۲/۹ ایلام ۳۶/۴ سیستان و بلوچستان ۳۶/۵ مرکزی ۳۷/۸ گیلان ۳۸ مازندران ۳۸/۱ کل کشور ۳۸/۷ لرستان ۳۹/۴ زنجان ۳۹/۶ کردستان ۴۲/۳ سمنان ۴۳/۲ هرمزگان ۴۲/۹ تهران ۴۶/۷ آذربایجان شرقی ۴۷/۶	۶۵۸	مرد
ایلام ۲۸/۶	گیلان ۵۰ همدان ۵۰/۱ مرکزی ۵۱/۸ سمنان ۵۵ آذربایجان شرقی ۵۶/۲ کردستان ۵۸/۸ سیستان و بلوچستان ۵۸/۸ هرمزگان ۶۶/۷ کهگیلویه و بویراحمد ۷۱/۵	چهار محال و بختیاری ۷۶/۴ بوشهر ۸۲/۳	۵۶۸	زن
اصفهان ۳۱/۵ لرستان ۳۳/۲ خوزستان ۳۵/۱ کل کشور ۳۶/۸ یزد ۳۸/۵ آذربایجان غربی ۴۰/۱ خراسان ۴۰/۱ باختران ۴۴ کرمان ۴۴/۱ تهران ۴۵/۷ فارس ۴۸/۳	زنجان ۴۸			

جدول شماره ۳-۴. درصد مدیران کمتر از ۱۰ سال سابقه کار در استانهای کشور بصورت مقایسه‌ای نشان می‌دهد:

براساس این جدول:

۲۵ تا ۵۰ درصد مدیران، استانهای اصفهان (۲۹/۱ درصد)، آذربایجان غربی، همدان، خوزستان، ایلام، خراسان، لرستان، فارس، باختران، زنجان، سیستان و بلوچستان، مرکزی، گیلان، مازندران، تهران، بوشهر، کرمان، سمنان و کردستان (۴۸/۸ درصد) و ۵۰ تا ۷۵ درصد مدیران، استانهای هرمزگان (۵۰ درصد)، یزد، آذربایجان شرقی، کهگیلویه و بویراحمد و چهارمحال بختیاری (۶۷/۵ درصد) سابقه کار آموزشی کمتر از ۱۰ سال را دارا می‌باشند.

جدول شماره ۳-۴: جدول مقایسه‌ای مدیران مرد و زن کمتر از ۱۰ سال سابقه خدمت آموزشی استانهای کشور سال ۶۶

بیشتر از ۷۵ درصد	۷۵ - ۵۰ درصد	۵۰ - ۲۵ درصد	کمتر از ۲۵ درصد	اطلاعات	
				تعداد	جنس
	هرمزگان ۵۰	اصفهان ۲۹/۱		۱۲۲۱	مرد و زن
	یزد ۵۰/۷	آذربایجان غربی ۳۲/۲			
	آذربایجان شرقی ۵۰/۷	همدان ۳۲/۷			
	کهگیلویه و بویراحمد ۶۲/۵	خوزستان ۳۳/۹			
	چهارمحال و بختیاری ۶۷/۵	ایلام ۳۴/۵			
		خراسان ۳۵/۶			
		لرستان ۳۷/۱			
		فارس ۳۸			
		باختران ۳۸/۳			
		زنجان ۴۲/۱			
		کل کشور ۴۲/۱			
		سیستان و بلوچستان ۴۳			
		مرکزی ۴۳/۲			
		گیلان ۴۳/۵			
		مازندران ۴۴/۸			
		تهران ۴۶			
		بوشهر ۴۶/۸			
		کرمان ۴۷/۴			
		سمنان ۴۸			
		کردستان ۴۸/۸			

جدول شماره ۴-۴ توزیع درصدی سنوات خدمت مدیران سال تحصیلی ۶۳-۶۲ و سال ۶۶ را نشان می‌دهد.
بر اساس این جدول:

در سال تحصیلی ۶۳-۶۲ تعداد ۳۸۹ نفر یعنی $14/8$ درصد مدیران کمتر از ۴ سال و تعداد ۱۰۰۳ نفر یعنی $38/2$ درصد مدیران ۴-۱۰ سال و تعداد ۱۱۹۲ نفر یعنی $45/5$ درصد مدیران ۱۰ سال و بیشتر سابقه خدمت داشته‌اند. در صورتیکه در سال ۶۶ تعداد ۱۸۳ نفر یعنی $6/3$ درصد کمتر از ۴ سال و تعداد ۱۰۴۳ نفر یعنی $35/8$ درصد ۴-۱۰ سال و تعداد ۱۶۰۵ نفر یعنی ۵۵ درصد مدیران ۱۰ سال و بیشتر سابقه خدمت دارند یا بعبارت دیگر در سال تحصیلی ۶۳-۶۲ تعداد ۱۳۹۲ نفر یعنی ۵۳ درصد و در سال ۶۶ تعداد ۱۲۲۶ نفر یعنی $42/1$ درصد مدیران سابقه خدمت کمتر از ۱۰ سال داشته‌اند.

در نتیجه مدیران واحدهای آموزشی متوسطه نظری در سال ۶۶ با سابقه‌تر از مدیران سال تحصیلی ۶۳-۶۲ بوده‌اند.

جدول شماره ۴-۴: جدول مقایسه‌ای سنوات خدمت مدیران سال ۶۶ با سال تحصیلی ۶۳-۶۲

سال	اطلاعات					
	کمتر از ۴ سال	۴-۱۰ سال	۱۰ سال و بیشتر	بی‌جواب	جمع	
۶۳-۶۲	تعداد	۳۸۹	۱۰۰۳	۱۱۹۲	۳۸	۲۶۲۲
	درصد	$14/8$	$38/2$	$45/5$	$1/4$	۱۰۰
۶۶	تعداد	۱۸۳	۱۰۴۳	۱۶۰۵	۸۶	۲۹۱۷
	درصد	$6/3$	$35/8$	۵۵	$2/9$	۱۰۰

۵- وضعیت مدیران از نظر سنوات مدیریت

تغییرات مکرر و ناگهانی مدیران اثرات نامطلوب از قبیل:

- عدم امکان برنامه‌ریزی صحیح
- ایجاد اختلال در اجرا و تحقق برنامه‌ها
- کند شدن گردش کارها
- تلف شدن زمان و بودجه و کاهش بازدهی نیروی انسانی
- عدم امکان برقراری ارتباط انسانی لازم با کارکنان
- ایجاد جو عدم اطمینان در بین کارکنان

— بوجود آمدن احساس عدم امنیت شغلی در کارمندان و خود مدیران

— برخورد موقتی و مقطعی با مسئولیتها

با عنایت به موارد فوق اهمیت بررسی سنوات مدیریت بیشتر روشن می‌گردد. بدین منظور وضعیت مدیران واحدهای آموزشی متوسطه نظری را از نظر مدت مدیریت مورد بررسی قرار می‌دهیم. جدول شماره ۱-۵ نشان می‌دهد که در سال ۶۶ توزیع مدیران واحدهای آموزشی متوسطه نظری کشور از نظر مدت مدیریت بشرح زیر بوده است:

تعداد ۶۸۰ نفر یعنی ۲۳/۵ درصد یکسال و کمتر و ۸۴۴ نفر یعنی ۲۸/۸ درصد ۲-۳ سال سابقه مدیریت دارند به این ترتیب مجموعاً ۵۲/۳ درصد مدیران واحدهای آموزشی متوسطه نظری کمتر از ۴ سال سابقه مدیریت داشته و نزدیک به ۱/۴ مدیران در طی سال تحصیلی گذشته منصوب شده‌اند. تعداد ۱۰۷۹ نفر یعنی ۳۷ درصد آنها بین ۷-۴ سال و ۲۳۴ نفر یعنی ۸ درصد ۱۱-۸ سال و ۴۲ نفر یعنی ۱/۴ درصد آنها بیش از ۱۱ سال سابقه مدیریت داشته‌اند که این درصد در بین مدیران مرد و زن اختلاف چندانی ندارد.

جدول شماره ۱-۵: توزیع مدیران دبیرستانهای متوسطه نظری کشور بر اساس سنوات

مدیریت سال ۶۶

اطلاعات	کمتر از ۴ سال			جمع	جمع	جمع	جمع	جمع	جمع	جمع
	یکسال و کمتر	۲-۳ سال	جمع							
تعداد	۴۱۵	۵۰۰	۹۱۵	۵۹۶	۱۴۵	۱۳	۶	۸	۲۰	۱۷۰۲
درصد	۲۴/۴	۲۹/۴	۵۳/۸	۳۵	۸/۵	۰/۷	۰/۴	۰/۴	۱/۲	۱۰۰
تعداد	۲۶۵	۳۴۴	۶۰۹	۴۸۳	۸۹	۹	۶	۱	۱۸	۱۲۱۵
درصد	۲۱/۸	۳۶/۶	۵۰/۱	۳۹/۸	۷/۳	۰/۷	۰/۵	۰/۱	۱/۵	۱۰۰
تعداد	۶۸۰	۸۴۴	۱۵۲۴	۱۰۷۹	۲۳۴	۲۱	۱۲	۹	۳۸	۲۹۱۷
درصد	۲۳/۵	۲۸/۸	۵۲/۳	۳۷	۸	۰/۷	۰/۴	۰/۳	۱/۳	۱۰۰

جدول شماره ۲-۵، درصد مدیرانی را که دارای یکسال و کمتر سابقه مدیریت می‌باشند در استانهای کشور بصورت مقایسه‌ای نشان می‌دهد. بر اساس این جدول: در رابطه با انتصاب و تعویض مدیران مرد، در سال ۱۳۶۶ استان بوشهر با ۱۳/۳ کمترین و استان کردستان با ۴۲/۳ بیشترین درصد را بخود اختصاص می‌دهند. همچنین در بین مدیران زن، بدون در نظر گرفتن استان هرمزگان، استان زنجان با ۸، کمترین و استان چهارمحال و بختیاری با ۴۷/۱ بیشترین درصد تغییر مدیریت را بخود

۱- آمار استان هرمزگان بدلیل نرسیدن اطلاعات اکثریت مدیران قابل استناد نیست.

اختصاص داده‌اند و در کل مدیران، استان مازندران با ۱۶/۲ و استان کهگیلویه و بویر احمد با ۴۱/۷ بترتیب کمترین و بیشترین درصد تغییر مدیران را در همان سال بخود اختصاص داده‌اند.

جدول شماره ۲ - ۵: جدول مقایسه‌ای سابقه مدیریت یکسال و کمتر مدیران استانها به تفکیک جنس سال ۶۶

جنس	تعداد	اطلاعات			
		۰-۱۰ درصد	۱۰-۲۰ درصد	۲۰-۳۰ درصد	۳۰-۴۰ درصد
مرد	۱۷۰۲	بوشهر ۱۳/۳ گیلان ۱۳/۶ مازندران ۱۵/۲ کرمان ۱۶/۷ سمنان ۱۶/۷ اصفهان ۱۷/۵	آذربایجان شرقی ۲/۹ خوزستان ۲۲/۴ باختران ۲۳/۱ تهران ۲۴/۲ کل کشور ۲۴/۴ مرکزی ۲۴/۴ همدان ۲۶/۷ هرمزگان ۲۸/۶ لرستان ۲۹	فارس ۳۰/۶ یزد ۳۱/۱ خراسان ۳۲/۱ زنجان ۳۲/۸ چهارمحال و بختیاری ۳۴/۵	ایلام ۴۰/۹ کهگیلویه و بویر احمد ۴۱/۲ آذربایجان غربی ۴۱/۸ کردستان ۴۲/۳
زن	۱۷۱۱	لرستان ۴۱/۵ تهران ۱۴/۹ آذربایجان شرقی ۱۶/۴ اصفهان ۱۷/۴ مازندران ۱۷/۵ کردستان ۱۷/۶ فارس ۱۹/۵	کل کشور ۲۱/۸ خوزستان ۲۲/۲ یزد ۲۳/۱ باختران ۲۳/۵ سمنان ۲۵ مرکزی ۲۵/۹ گیلان ۲۷ کرمان ۲۸/۸ کرمان ۲۸/۸ بوشهر ۲۹/۴	خراسان ۳۱ همدان ۳۱/۸ سیستان و بلوچستان ۳۵/۲ آذربایجان غربی ۳۷/۲	ایلام ۴۲/۹ کهگیلویه و بویر احمد ۴۲/۹ چهار محال و بختیاری ۴۷/۱
کل	۳۴۱۳	مازندران ۱۶/۲ اصفهان ۱۷/۵ بوشهر ۱۹/۱ تهران ۱۹/۲ گیلان ۱۹/۶ آذربایجان شرقی ۱۹/۹ سمنان ۲۰ هرمزگان ۲۰	کرمان ۲۲/۲ خوزستان ۲۲/۳ لرستان ۲۲/۶ باختران ۲۳/۳ کل کشور ۲۳/۵ سیستان و بلوچستان ۲۴/۱ مرکزی ۲۵ زنجان ۲۵/۳ فارس ۲۶ یزد ۲۸/۲	خراسان ۳۱/۶ کردستان ۳۲/۶ چهار محال و بختیاری ۳۸/۱ همدان ۳۸/۸ آذربایجان غربی ۴۰	ایلام ۴۱/۳ کهگیلویه و بویر احمد ۴۱/۷

۶ - وضعیت مدیران از نظر میزان تحصیلات

نحوه اداره سازمان و الگوهای لازم و روش‌های متخذه می‌تواند سازمان را به هدف نزدیک یا از آن دور سازد. کار متکی به تجربه بدون بهره‌گیری از نتیجه تجارب گذشتگان در صورت داشتن انسجام لازم بعد از هر شکستی شاخصی برای احتراز از ارتکاب مجدد نمایان سازد. ولی تعدد شکست و میزان صدمات وارده برای اخذ تجربه بعنوان یک الگو دقیقاً مشخص نیست، و یا بدیگر سخن نداشتن علم لازم در اداره امور جامعه با آزمایش و خطا در عصر حاضر نمی‌تواند یک روش معقول تصور گردد.

از آنجاییکه انسان دارای شعور و قدرت تفکر و تعقل است لازم دیده که احوال گذشتگان را مطالعه و از ماحصل تجارب آنها برای اجتناب از ارتکاب و تکرار تجارب نافرجام آنان استفاده جوید. شاید غلو نباشد که گفته شود میزان متوسط معلومات جامعه کنونی دنیا بیشتر از کسل معلومات دانشمندانی است که در گذشته می‌زیسته‌اند در نتیجه انسان با گذشت زمان به فراگیری علوم تازه‌ای نیاز پیدا میکند تا اداره امور را سهل‌تر و در زمان کمتر انجام دهد. نیاز این فرد در چنین جامعه‌ای ایجاب می‌کند که همواره در دانش افزایشی کوشش مداوم داشته باشد تا بتواند در جهت پرورش استعدادها و بالقوه امکانات لازم را فراهم آورده و موجب شکوفایی آنان گردد. میزان این دانش همواره با میزان نیاز رابطه مستقیم خواهد داشت و سقف معینی برای آن نمی‌توان قائل شد. پیشرفت علوم و تکنولوژی و پیچیدگی ارتباطات جوامع بمنظور جلوگیری از اتلاف سرمایه‌های مادی و معنوی ضرورت علمی بودن مدیرینها را می‌طلبد که در این رابطه ماده ۲ آخرین آییننامه اجرایی دبیرستانها برای احراز پست مدیریت داشتن حداقل درجه تحصیلی لیسانس را معین کرده است.

وضعیت کلی مدرک تحصیلی مدیران دبیرستانهای متوسطه نظری کشور در سال ۶۶ را در جدول شماره ۱ - ۶ مشاهده می‌نمائید.

بر اساس این جدول ۴۱ درصد (۶۹۸ نفر) از مدیران مرد دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر و ۳۵/۳ درصد (۶۰۱ نفر) دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم و ۲۳/۱ درصد (۳۹۴ نفر) دارای مدرک تحصیلی دیپلم می‌باشند. لازم به تذکر است که در بین مدیران مرد ۰/۵ درصد (۸ نفر) دارای مدرک تحصیلی کمتر از دیپلم می‌باشند یا عبارت دیگر ۵۸/۹ درصد مدیران مرد کشور از نظر مدرک تحصیلی واجد شرط احراز پست مدیریت نمی‌باشند، که استان اصفهان با ۳۶/۷ و استان ایلام با ۱۰۰ بترتیب کمترین و بیشترین درصد مدیران مرد غیر واجد شرط (کمتر از لیسانس) را بخود اختصاص می‌دهند.

از ۱۲۱۵ نفر مدیر زن ۳۲/۳ درصد (۳۹۲ نفر) دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر و ۳۱/۱ درصد (۳۷۸ نفر) دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم و ۳۵/۹ درصد (۴۳۶ نفر) دارای مدرک تحصیلی دیپلم می‌باشند و در بین مدیران زن ۰/۴ درصد (۵ نفر) دارای مدرک تحصیلی کمتر از دیپلم می‌باشند.

به عبارت دیگر ۶۷/۴ درصد مدیران زن کشور از نظر مدرک تحصیلی واجد شرط احراز پست مدیریت نمی‌باشند که استان اصفهان با ۴۴/۶ و استان بوشهر با ۱۰۰ کمترین و بیشترین درصد

مدیران زن غیر واجد شرط (کمتر از لیسانس) را بخود اختصاص می‌دهند.
 از کل مدیران دبیرستانهای متوسطه نظری کشور، ۳۷/۴ درصد (۱۰۹۰ نفر) دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر و ۳۳/۶ درصد (۹۷۹ نفر) فوق دیپلم و ۲۸/۴ درصد (۸۳۰ نفر) دیپلم و ۰/۴ درصد (۱۳ نفر) کمتر از دیپلم می‌باشند.

یا به عبارت دیگر ۶۲/۴ درصد مدیران دبیرستانهای متوسطه نظری کشور از نظر مدرک تحصیلی واجد شرط احراز پست مدیریت نمی‌باشند که استان اصفهان با ۳۹/۷ و استان ایلام با ۸۹/۷ کمترین و بیشترین درصد مدیران غیر واجد شرط (کمتر از لیسانس) را بخود اختصاص می‌دهند.

جدول ۱-۶: توزیع مدیران دبیرستانهای متوسطه نظری کشور از نظر میزان تحصیلات به تفکیک سن

مدرک تحصیلی	جنس		زن		مرد	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
لیسانس و بالاتر	۶۹۸	۴۱	۳۹۲	۳۲/۳	۱۰۹۰	۳۷/۴
فوق دیپلم	۶۰۱	۳۵/۳	۳۷۸	۳۱/۸	۹۷۹	۳۳/۶
دیپلم	۳۹۴	۲۳/۱	۲۳۶	۲۵/۹	۸۳۰	۲۸/۴
کمتر از دیپلم	۸	۰/۵	۵	۰/۴	۱۳	۰/۴
بی‌جواب	۱	۰/۱	۴	۰/۳	۵	۰/۲
جمع	۱۷۰۲	۱۰۰	۱۲۱۵	۱۰۰	۲۹۱۷	۱۰۰

جدول شماره ۲-۶، درصد مدیران با مدرک تحصیلی کمتر از لیسانس را به تفکیک جنس در استانهای مختلف بصورت مقایسه‌ای نشان می‌دهد. اگر برطبق آخرین آییننامه اجرایی دبیرستانهای کشور، داشتن درجه تحصیلی لیسانس را یکی از شرایط احراز پست مدیریت واحدهای آموزشی متوسطه نظری بدانیم آمار نشان می‌دهد که:

از کل ۲۹۱۷ نفر مدیر ۶۲/۴ درصد (۱۸۲۲ نفر) فاقد این شرط می‌باشند که این درصد در بین مدیران زن بیشتر از مردان بوده بطوریکه ۵۸/۹ درصد از مدارس متوسطه نظری پسرانه و ۶۷/۴ درصد از مدارس متوسطه نظری دخترانه فاقد مدیر لیسانس می‌باشند.

این درصدها در بین استانها از نوسانات قابل ملاحظه‌ای برخوردار است.

جدول شماره ۲ - ۶: جدول مقایسه‌ای مدیران کمتر از لیسانس استانی کشور به تفکیک جنس سال ۶۶

تعداد مرد	تعداد زن	درصد					
		۹۰ - ۱۰۰ درصد	۸۰ - ۹۰ درصد	۷۰ - ۸۰ درصد	۶۰ - ۷۰ درصد	۵۰ - ۶۰ درصد	۴۰ - ۵۰ درصد
۹۱/۷	۱۰۰	لرستان	گیلان ۸۰/۳	سمنان ۷۰	فارس ۶۳/۲	خراسان ۵۳/۶	اصفهان ۴۴/۶
۱۰۰	۱۰۰	بوشهر	مازندران ۸۰/۶	خوزستان ۷۰/۴	زنجان ۶۴	تهران ۵۵/۸	
۱۰۰	۱۰۰	هرمزگان	آذربایجان شرقی ۸۲/۲	کردستان ۷۰/۶	کرمان ۶۹/۵	ایلام ۵۷/۱	
			سیستان و بلوچستان ۸۲/۳	سیستان و بلوچستان ۷۰/۷			
			آذربایجان شرقی ۸۵/۷	آذربایجان شرقی ۷۱/۴			
			کهریز و بویراحمد ۸۵/۷	کهریز و بویراحمد ۷۰/۶			
				مازندران ۶۱/۸			
			چهارمحال و بختیاری ۶۲/۱	چهارمحال و بختیاری ۶۲/۱			
			باختران ۶۳/۵	باختران ۶۳/۵			
			سیستان و بلوچستان ۶۸/۲	سیستان و بلوچستان ۶۸/۲			
			گیلان ۷۸/۸	گیلان ۷۸/۸			
			لرستان	لرستان			
			کردستان ۷۷	کردستان ۷۷			
			یزد ۷۳/۴	یزد ۷۳/۴			
			آذربایجان شرقی ۷۲/۷	آذربایجان شرقی ۷۲/۷			
			کهریز و بویراحمد ۷۰/۶	کهریز و بویراحمد ۷۰/۶			
			همدان ۵۰	همدان ۵۰			
			خوزستان ۵۲/۳	خوزستان ۵۲/۳			
			بوشهر ۵۶/۶	بوشهر ۵۶/۶			
			زنجان ۵۶/۹	زنجان ۵۶/۹			
			مرکزی ۵۷/۸	مرکزی ۵۷/۸			
			تهران ۵۸/۳	تهران ۵۸/۳			
			کرمان ۵۹/۸	کرمان ۵۹/۸			
			اصفهان ۳۶/۷	اصفهان ۳۶/۷			
			خراسان ۴۵	خراسان ۴۵			
			فارس ۴۸/۸	فارس ۴۸/۸			
			آذربایجان شرقی ۴۹/۱	آذربایجان شرقی ۴۹/۱			

جدول شماره ۳ - ۶، توزیع مدیران را در سال تحصیلی ۶۳ - ۶۲ و سال ۶۶ از نظر میزان تحصیلات، به صورت مقایسه‌ای نشان می‌دهد.

بر اساس این جدول در سال تحصیلی ۶۳ - ۶۲ تعداد ۵ نفر یعنی ۰/۲ درصد مدیران کمتر از دیپلم و ۶۹۸ نفر یعنی ۲۶/۶ درصد دیپلم و ۸۴۵ نفر یعنی ۳۲/۲ درصد فوق دیپلم و ۱۰۶۳ نفر یعنی ۴۰/۶ درصد لیسانس و بالاتر می‌باشد، در صورتیکه در سال ۶۶ تعداد ۱۳ نفر یعنی ۰/۴ درصد مدیران کمتر از دیپلم و ۸۳۰ نفر یعنی ۲۸/۴ درصد دیپلم و ۹۷۹ نفر یعنی ۳۳/۶ درصد فوق دیپلم و ۱۰۹۰ نفر یعنی ۳۷/۴ درصد لیسانس و بالاتر می‌باشند.

بعبارت دیگر درصد مدیران کمتر از لیسانس در سال ۶۶ نسبت به سال تحصیلی ۶۳ - ۶۲ افزایش یافته و درصد مدیران لیسانس و بالاتر کاهش یافته است.

جدول شماره ۳ - ۶: جدول مقایسه‌ای میزان تحصیلات مدیران سال ۶۶ با سال تحصیلی ۶۳ - ۶۲

اطلاعات سال		کمتر از دیپلم	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس و بالاتر	بی جواب	جمع
تعداد	۵	۶۹۸	۸۴۵	۱۰۶۳	۱۱	۲۶۲۲	۶۳ - ۶۲
درصد	۰/۲	۲۶/۶	۳۲/۲	۴۰/۶	۰/۴	۱۰۰	۶۳ - ۶۲
تعداد	۱۳	۸۳۰	۹۷۹	۱۰۹۰	۵	۲۹۱۷	۶۶
درصد	۰/۴	۲۸/۴	۳۳/۶	۳۷/۴	۰/۲	۱۰۰	۶۶

۷ - وضعیت مدیران لیسانس و بالاتر از نظر رشته تحصیلی

با عنایت به شرحی که در مبحث نیاز تحصیلی گذشت، هر نوع مدیریت نیازمند علوم خاصی است تا با توجه به آن الگوهای مناسبی برای تدبیرات لازم انتخاب گردد.

از آنجا که کوشش و تلاش مستمر در جهت آشنا کردن دانش آموزان با مسائل اخلاقی و مذهبی و ترغیب آنان به رعایت اینگونه مسائل و ایجاد محیطی کاملاً مساعد برای رشد فضائل اخلاقی و پیشگیری از نفوذ آفات فکری، از وظایف مدیران واحدهای آموزشی می‌باشد، لذا داشتن اطلاعات کافی در امر تعلیم و تربیت برای اینگونه مدیران ضروری است.

به عبارت دیگر این موضوع، مدیران لیسانس در رشته‌های خاص را می‌طلبد. در این تحقیق

فقط رشته‌های تحصیلی مدیران لیسانس و بالاتر واحدهای آموزشی متوسطه نظری مورد بررسی قرار گرفته است.

بدیهی است تأثیر رشته تحصیلی در میزان موفقیت مدیران نیازمند بررسی دیگری می‌باشد. با توجه به بررسیهای انجام شده در این تحقیق، از تعداد ۲۹۱۷ نفر مدیر، ۱۰۹۰ نفر یعنی ۳۷/۴ درصد دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر می‌باشند.

جدول شماره ۱ - ۷، توزیع درصدی مدیران لیسانس و بالاتر را در رشته‌های مختلف نشان می‌دهد که رشته ادبیات فارسی و عربی با ۱۱/۵ و تربیت بدنی با ۰/۶ به ترتیب بیشترین و کمترین درصد اشتغال را بخود اختصاص می‌دهند.

جدول شماره ۱ - ۷: توزیع درصدی مدیران لیسانس و بالاتر را به تفکیک رشته سال ۶۶

رشته‌های تحصیلی	ادبیات فارسی و عربی	علوم تربیتی	تاریخ و جغرافیا	زیست‌شناسی و زمین‌شناسی	شیمی	زبان خارجه	ریاضی و آمار	اقتصاد و بازرگانی	مدیریت	روانشناسی	علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی	فیزیک	فرهنگ اسلامی و منطق و فلسفه	فنی و مهندسی و پزشکی	علوم سیاسی و حقوق	تربیت بدنی	سایر رشته‌ها	بقایا
درصد	۱۱/۲	۱۱/۵	۱۱/۱	۱۰/۳	۸/۳	۸	۶	۵/۴	۵/۴	۳/۷	۳/۲	۲/۹	۲/۴	۲/۳	۱/۲	۰/۶	۵	۰/۶

از تعداد ۱۷۰۲ نفر مدیر مرد، ۶۹۸ نفر یعنی ۴۱ درصد دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر می‌باشند. رشته‌های ادبیات فارسی و عربی و تاریخ و جغرافیا هر کدام با ۱۱/۷ و رشته تربیت بدنی با ۰/۶ به ترتیب بیشترین و کمترین درصد مدیران مرد را بخود اختصاص داده‌اند.

از تعداد ۱۲۱۵ نفر مدیر زن، ۳۹۲ نفر یعنی ۳۲/۳ درصد دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر می‌باشند که بیشترین مدیران زن لیسانس دارای رشته تحصیلی علوم تربیتی، زیست‌شناسی، زمین‌شناسی (هر کدام با ۱۰/۴ درصد) و کمترین مدیران زن لیسانس دارای رشته تحصیلی تربیت بدنی (۰/۳ درصد) هستند.

جدول شماره ۲ - ۷ رشته‌هایی را که بیشترین درصد را بخود اختصاص داده‌اند به تفکیک استان نشان می‌دهد. با توجه به این جدول در هر استان رشته خاصی بالاترین درصد مدیران لیسانس و بالاتر را بخود اختصاص میدهد که در اکثر استانها این رشته‌ها و درصدها بین مدیران مرد و زن با هم متفاوت است.

بطور مثال در استان مازندران بیشترین درصد رشته تحصیلی مدیران مرد، علوم تربیتی می‌باشند حال آنکه در بین مدیران زن همین استان زبان خارجه بالاترین درصد را بخود اختصاص میدهد. با توجه به مطالب فوق میتوان گفت که در انتصاب مدیران واحدهای آموزشی متوسطه نظری رشته تحصیلی خاصی مدنظر قرار نگرفته است.

جدول شماره ۲ - ۷: توزیع مدیران لیسانس و بالاتر استانها براساس رشته‌هایی که
بیشترین درصد را بخود اختصاص میدهند

ردیف	نام استان	رشته تحصیلی مدیران مرد	ردیف	رشته تحصیلی مدیران زن	ردیف	رشته تحصیلی کل مدیران
۱	آذربایجان شرقی	ادبیات فارسی و عربی	۱۷	زمین‌شناسی و زیست‌شناسی	۲۳	ادبیات فارسی و عربی
۲	آذربایجان غربی	تاریخ و جغرافیا	۲۱	تاریخ و جغرافیا	۴۰	تاریخ و جغرافیا
۳	اصفهان	تاریخ و جغرافیا	۲۰	زبان خارجه	۱۵	تاریخ و جغرافیا
۴	ایلام	-	-	شیمی	۳۴	شیمی
۵	باختران	شیمی، زیست‌شناسی و زمین‌شناسی	۲۱	شیمی	۵۰	شیمی
۶	بوسهر	تاریخ و جغرافیا	۳۰	-	-	تاریخ و جغرافیا
۷	تهران	ادبیات فارسی و عربی	۱۳	ریاضی و آمار	۱۲	تاریخ و جغرافیا، ادبیات فارسی و عربی
۸	چهارمحال و بختیاری	ادبیات فارسی و عربی	۳۷	شیمی و آمار	۶۷	ادبیات فارسی
۹	خراسان	علوم تربیتی	۱۶	زبان خارجه	۱۹	علوم تربیتی
۱۰	خوزستان	زمین‌شناسی و زیست‌شناسی	۲۵	زیست‌شناسی و زمین‌شناسی	۳۲	زیست‌شناسی و زمین‌شناسی
۱۱	زنجان	مدیریت و ادبیات فارسی و عربی	۲۰	علوم تربیتی، ادبیات فارسی و عربی	۲۳	ادبیات فارسی و عربی
۱۲	سمنان	مدیریت، فرهنگ اسلامی، ریاضی و آمار، زمین‌شناسی و زیست‌شناسی و زبان خارجه	۱۳	علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی	۳۳	زیست‌شناسی و زمین‌شناسی
۱۳	سیستان و بلوچستان	علوم تربیتی، تاریخ و جغرافیا و شیمی	۲۳	تاریخ و جغرافیا	۴۰	تاریخ و جغرافیا
۱۴	فارس	شیمی	۱۴	تاریخ و جغرافیا، ادبیات فارسی و عربی	۱۶	ادبیات فارسی و عربی
۱۵	کردستان	ریاضی و آمار	۳۳	زبان خارجه	۴۰	ادبیات فارسی و عربی
۱۶	کرمان	اقتصاد و بازرگانی	۱۷	علوم تربیتی، ادبیات فارسی و عربی و اقتصاد بازرگانی	۱۶	اقتصاد بازرگانی
۱۷	کهگیلویه و بویراحمد	ریاضی و آمار	۴۰	روانشناسی	۱۰۰	ریاضی و آمار
۱۸	گیلان	علوم تربیتی، زمین‌شناسی و زیست‌شناسی	۱۶	مدیریت	۳۲	مدیریت
۱۹	لرستان	زمین‌شناسی و زیست‌شناسی ادبیات فارسی و عربی	۲۵	فیزیک، ادبیات فارسی	۵۰	علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی
۲۰	مازندران	علوم تربیتی	۱۳	زبان خارجه	۲۶	ادبیات فارسی و عربی
۲۱	مرکزی	ادبیات فارسی و عربی	۲۶	شیمی	۳۳	-
۲۲	هرمزگان	* -	-	-	-	ادبیات فارسی و عربی
۲۳	همدان	ادبیات فارسی و عربی	۳۶	علوم تربیتی	۳۳	ادبیات فارسی و عربی
۲۴	یزد	زمین‌شناسی و زیست‌شناسی	۲۵	ادبیات فارسی و عربی	۲۹	مدیریت، زمین‌شناسی، زیست‌شناسی

* آمار این استان بطور کامل واصل نگردیده است.

۸ - وضعیت مدیران از نظر کارآموزی مدیریت

طی دوره‌های کارآموزی برای کلیه کارکنان هر واحد آموزشی در میزان کارآئی کارکنان آن واحد تأثیر بسزائی خواهد داشت و بالطبع مدیران واحدهای آموزشی متوسطه نظری کشور نیز از این امر مستثنی نخواهند بود.

واضح است که کارآموزی قبل از انتصاب شرط لازم برای احراز پست مدیریت و استمرار آن در حین اشتغال ضرورتی اجتناب ناپذیر است. با عنایت به مطالب فوق وضعیت کارآموزی مدیران واحدهای آموزشی متوسطه نظری کشور مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول شماره ۱ - ۸ تعداد و درصد مدیران را بر اساس دوره کارآموزی مدیریت نشان میدهد. بر اساس این جدول، از مدیران مرد واحدهای آموزشی متوسطه نظری تعداد ۱۲۰۵ نفر یعنی ۷۰/۸ درصد، دوره‌های کارآموزی مدیریت را نگذرانیده‌اند که استان مرکزی با ۹۵/۶ و استان تهران با ۴۰/۴ بترتیب بیشترین و کمترین درصد مدیران آموزش ندیده را بخود اختصاص داده‌اند. از بین مدیران زن واحدهای آموزش متوسط نظری تعداد ۸۶۳ نفر یعنی ۷۱ درصد دوره‌های کارآموزی مدیریت را نگذرانیده‌اند که استان مرکزی با ۱۰۰ و استان یزد با ۴۲/۳ بترتیب بیشترین و کمترین درصد مدیران آموزش ندیده را بخود اختصاص داده‌اند.

از کل مدیران واحدهای آموزشی متوسطه نظری تعداد ۲۰۶۸ نفر یعنی ۷۰/۹ درصد دوره‌های کارآموزی لازم را ندیده‌اند که استان مرکزی با ۹۷/۲ و استان تهران با ۴۷/۲ بترتیب بیشترین و کمترین درصد مدیران آموزش ندیده را بخود اختصاص داده‌اند. با توجه به اینکه ۴۷/۱ درصد از مدیران سابقه آموزشی کمتر از ده سال و ۶۲/۴ درصد مدرک تحصیلی کمتر از لیسانس دارند و همچنین با در نظر گرفتن رشته تحصیلی لیسانس مدیران، ضرورت کارآموزی مدیریت آشکارتر می‌گردد.

جدول شماره ۱ - ۸: توزیع مدیران متوسطه نظری بر اساس دوره کارآموزی مدیریت

سال ۶۶

جنس	مرد		زن		کل
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
گذراننده	۴۹۲	۲۸/۹	۳۴۷	۲۸/۶	۸۳۹
نگذراننده	۱۲۰۵	۷۰/۸	۸۶۳	۷۱	۲۰۶۸
بی‌جواب	۵	۰/۳	۵	۰/۴	۱۰
جمع	۱۷۰۲	۱۰۰	۱۲۱۵	۱۰۰	۲۹۱۷

جدول شماره ۲ - ۸ درصد مدیران آموزش ندیده را در استانهای مختلف به صورت مقایسه‌ای نشان داده است.

براساس این جدول قریب - استانهای کشور بین ۱۰۰ - ۷۵ درصد و نزدیک به - دیگر استانها بین ۷۵ - ۵۰ درصد مدیران مرد، دوره‌های کارآموزی مدیریت را نگذرانیده‌اند که در گروه اول (۱۰۰ - ۷۵ درصد) استان مرکزی با ۹۵/۶ و استان بوشهر با ۷۶/۷ و در گروه دوم (۷۵ - ۵۰ درصد) استان سیستان و بلوچستان با ۷۳/۲ و استان گیلان با ۶۰/۲ بیشترین و کمترین درصدها را بخود اختصاص داده‌اند.

همچنین در گروه مدیران زن، در بیش از ۲ - ۱ استانهای کشور بین ۱۰۰ - ۷۵ درصد مدیران دوره‌های کارآموزی مدیریت را نگذرانیده‌اند که استان مرکزی با ۱۰۰ (بدون مدیر آموزش دیده) و استان بوشهر با ۷۶/۵ بیشترین و کمترین درصد را در این گروه بخود اختصاص داده‌اند.



پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی

جدول شماره ۲ - ۸: جدول مقایسه‌ای مدیرانی که دوره‌های کارآموزی مدیریت را نگذرانیده‌اند به تفکیک استان سال ۶۶

کمتر از ۲۵ درصد	۲۵ - ۵۰ درصد	۵۰ - ۷۵ درصد	۷۵ - ۱۰۰ درصد	درصد	
				نسبت	تعداد
	تهران ۴۰/۴	سیستان و بلوچستان ۷۳/۲ آذربایجان غربی ۷۲/۷ زنجان ۷۲/۴ یزد ۷۱/۱ کل کشور ۷۰/۸ ایلام ۶۸/۲ لرستان ۶۵/۸ کرمان ۶۵/۳ کهگیلویه و بویراحمد ۶۴/۷ فارس ۶۳/۶ خراسان ۶۱/۱ گیلان ۶۰/۲	مرکزی ۹۵/۶ مازندران ۹۳/۱ چهارمحال و بختیاری ۸۹/۷ همدان ۸۶/۷ هرمزگان ۸۵/۷ کردستان ۸۴/۶ اصفهان ۸۴/۵ خوزستان ۸۳/۴ آذربایجان شرقی ۸۲/۸ سمنان ۸۰ باختران ۷۶/۹ بوشهر ۷۶/۷	۱۰۰	۳
	زنجان ۴۴ یزد ۴۲/۳ هرمزگان ۳۳/۳ کهگیلویه و بویراحمد ۲۸/۶	لرستان ۷۵ ایلام ۷۱/۴ کل کشور ۷۱ خراسان ۶۳/۹ فارس ۶۰/۹ گیلان ۵۹/۴ کرمان ۵۹/۳ تهران ۵۳/۱	مرکزی ۱۰۰ خوزستان ۹۶/۳ اصفهان ۹۳/۵ مازندران ۹۳/۲ همدان ۹۰/۹ سیستان و بلوچستان ۸۸/۲ کردستان ۸۸/۲ آذربایجان شرقی ۸۷/۷ چهارمحال و بختیاری ۸۲/۴ سمنان ۸۰ باختران ۷۹/۴ آذربایجان غربی ۷۷/۱ بوشهر ۷۶/۵	۸۷	۳